

การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษา : โรงเรียนแม่วินสามัคคี อำเภอแม่อาง จังหวัดเชียงใหม่

Participation in Eco Tourism of the Youth:

A Case Study in Mae Win Samakki School, Mae Wang District, Chiang Mai Province

พรพิมล วิกรัยพัฒน์¹ และคณะ

Pornpimon Wikraipat¹ and group

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของเยาวชน โรงเรียนแม่วินสามัคคี ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เยาวชนที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียนแม่วินสามัคคี จำนวน 202 คน เนื่องจากประชากรมีเพียง 202 คน จึงใช้เก็บข้อมูลทั้งหมด โดยมีได้สุ่มกลุ่มตัวอย่าง ในการเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้คือสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์คือ Pearson's Correlation ผลจากการศึกษา พบว่า เยาวชนเกินครึ่งเป็นเพศหญิง มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่อำเภอแม่อาง ส่วนใหญ่มีจำนวนพี่น้องในครอบครัว 2 คน และผู้ปกครองเกินครึ่งประกอบอาชีพเกษตรกร ในส่วนของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับ มากที่สุด และในส่วนของ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเยาวชนในภาพรวมนั้น พบว่าเยาวชนสามารถรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ หรือจากคนภายในชุมชนในระดับปานกลาง ส่งผลให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ผลจากการศึกษายังพบว่า ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ในขณะที่ยังพบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเยาวชน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วม

ABSTRACT

The objective of the research is to study participation in ecotourism of the youth in Mae Win Samakkee School. The research result will be used as the method to develop natural resources and ecotourism resources. The youth group is 202 junior high school students of Mae Win Samakkee School. The research data is collected by questionnaire and interview. The research result is found that more than half of youth are female living in Mae Wang district. Most of them have 2 siblings. More than half of youths' parents are farmers. In terms of ecotourism knowledge, it is found that knowledge of them mostly, are in the highest level. For the ecotourism information acknowledgement, overall, they

¹ หลักสูตรการท่องเที่ยว (ป.ตรี) คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาควิชาฯ จ. เชียงใหม่

have received the information from media and community people in medium level. In addition, youths' participation in community ecotourism is in moderate level as well. The research results have also revealed that the ecotourism knowledge has no relationship to the participation. On the contrary, the ecotourism information acknowledgement has relationship to youths' participation in community ecotourism with statistic signification at 0.05.

Keywords : Ecotourism, Participant

E-mail : Siamtrek@yahoo.com

คำนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ การท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะในกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่ต้องการหลีกเลี่ยงวิถีชีวิตในเมืองใหญ่ที่เต็มไปด้วยมลภาวะ และความเครียดด้านต่าง ๆ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี แต่ความเป็นจริงของระบบนิเวศประการหนึ่งก็คือ ความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศทางธรรมชาติถูกทำลายไปเรื่อย ๆ และคุณลักษณะของระบบนิเวศนั้นเมื่อเสียหายไปแล้วจะไม่สามารถสร้างหรือหมุนเวียนทดแทนขึ้นมาได้อีก ความเสียหายของระบบนิเวศตามที่ได้กล่าวในข้างต้นนั้นมีโอกาสเกิดขึ้นได้เสมอ หากไม่ได้รับการดูแล การจัดการอย่างเหมาะสมและยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นมีความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอย่างมาก เนื่องจากทั้งสองสิ่งนั้นต้องดำเนินควบคู่ไปด้วยกัน และหากคนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง จะทำให้การท่องเที่ยวสามารถดำรงต่อไปได้อย่างยั่งยืน

จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ชุมชนในหมู่บ้านสบวิน ตำบลสบวิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ทั้งหมด 276,250 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อนมีสภาพเป็นป่าดิบเขา

ในพื้นที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ ลำน้ำแม่วางซึ่งสามารถ ล่องแก่ง ล่องแพ มีเส้นทางเดินป่า อีกทั้งยังมีชาวเขาเผ่าต่างๆ ตลอดจน ถ้ำ ภูเขา และสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ ธรรมชาติที่สวยงาม ซึ่งความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ เป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการในด้านของการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ได้แก่ Home Stay, ปางช้าง การล่องแพ การเดินป่า ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะสร้างงานและอาชีพให้แก่คนในพื้นที่แล้ว ยังสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องธรรมชาติ วิถีชีวิตชุมชน ตลอดจน วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามในการพัฒนาต่าง ๆ นั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญในการประชุม World Summit ในด้านสิ่งแวดล้อม AGENDA 21 ระบุว่า เยาวชนมีจำนวนมากถึง 1 ใน 3 ของโลก และจะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนในการพัฒนาดังกล่าว

การวิจัยครั้งนี้จึงมีประเด็นว่าในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในชุมชนบ้านสบวินเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทหน้าที่หรือไม่เพียงใด ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่เยาวชนในพื้นที่อีกต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนหรือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนแมวินสามัคคี ตำบลสบวิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2551 จำนวนทั้งหมด 202คน ในการเก็บข้อมูลได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง แต่เก็บทั้งหมด 202 คน

ในการออกแบบเครื่องมือ ได้ออกแบบให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และได้มีการทดสอบ (Try out) ก่อนนำมาใช้ และการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ และเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ สถิติที่นำมาใช้จึงเป็นสถิติเชิงพรรณนา ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าสัดส่วนในการอธิบายตาราง สำหรับการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ใช้สถิติของ Pearson's Product Moment (R_{xy}) นอกจากนี้ยังมีการเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพเท่าที่สามารถทำได้

ผลการทดลองและวิจารณ์

จากผลการศึกษาพบว่า เยาวชนเกินกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในอำเภอแม่วางและส่วนใหญ่มียี่พี่น้องในครอบครัวจำนวน 2 คน และผู้ปกครองส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกร ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เป็นคนในท้องถิ่น จึงได้พบและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยตรง ในบริเวณบ้านสบวินและโรงเรียนบ้านสบวินล้วนอยู่ใกล้ชิดกับแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ ลำน้ำแม่วางซึ่งมีการล่องแพ และกิจกรรม ชีซ่างเดินป่า เป็นต้น

ในส่วนของการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากผลการศึกษาพบว่าประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งการที่ประชากรที่ศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเนื่องจากภายในชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนอกจากนั้นอาชีพสำคัญอาชีพหนึ่งในชุมชนก็คือ การประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสภาพแวดล้อมที่กลุ่มตัวอย่างได้พบเห็นอยู่ในชีวิตประจำวันซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพิมล วิกรัยพัฒน์ (2542.) เรื่องความต้องการในการพัฒนาความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของภาคใต้ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าภาคใต้ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมากที่สุด ในขณะที่งานวิจัยของชัชพล สุนทรวงศ์ (2549.) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรมระดับ 4 ดาว และ 5 ดาวในกรุงเทพมหานครแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องทรัพยากรธรรมชาติในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้รัฐบาลและสื่อต่าง ๆ ได้พยายามรณรงค์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง ที่ทั่วโลกต่างตระหนักรู้ว่าสิ่งแวดล้อมกำลังประสบภาวะวิกฤติ ปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลให้เกิดกระแส และความตื่นตัวแก่บุคคลทั่วไปหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวจึงทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว

จากผลการศึกษาการรับรู้ข่าวสารของเยาวชนส่วนใหญ่มีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง จากการสังเกตและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเพิ่มเติมพบว่ามีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่บ้างจากภายนอก อย่างไรก็ตามเนื่องจากพื้นที่ภายในชุมชนมีการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ทำให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวหรือจากสื่อต่าง ๆ ที่กำลังร่วมกันรณรงค์ในเรื่องนี้สอดคล้องกับ Carter V. (1973.) ที่กล่าวว่าความรู้คือข้อเท็จจริง(Fact) ความจริง(Truth) กฎเกณฑ์และข้อมูลต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับและรวบรวมสะสมไว้จากการประมวลประสบการณ์ต่างๆ และทรงพล ภูมิพัฒน์ (2540.) กล่าว

ว่า การรับรู้ หมายถึง การรู้ รู้จักสิ่งต่างๆ สภาพต่างๆที่เป็นสิ่งเร้ามาทำปฏิกิริยากับตัวเราเป็นการแปลอาการสัมผัสให้มีความหมายขึ้นเกิดเป็นความรู้สึกเฉพาะตัวสำหรับบุคคลนั้น ๆ ในขณะที่งานวิจัยของพรพิมล วิกฤษพัฒน์ (2545.) เรื่องความต้องการในการใช้บริการธุรกิจน้ำพุร้อนสันกำแพงของนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างชาติส่วนใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวจาก Internet ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนหรือญาติและเมื่อวัดระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับน้อย อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าสื่อต่าง ๆ ของไทยในปัจจุบันที่มีอิทธิพลต่อเยาวชนนั้นสื่อที่เป็นความรู้และสาระมีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับสื่อประเภทบันเทิง ดังนั้นเยาวชนส่วนใหญ่จึงได้รับรู้ข่าวสารที่เป็นความรู้จากสื่อค่อนข้างน้อย

จากผลการศึกษา การมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะว่าประชากรที่ศึกษาเป็นเยาวชนซึ่งเป็นนักเรียน เวลาส่วนใหญ่จึงใช้ไปกับการเรียน และแม้จะมีเวลาว่างในวันหยุดแต่เนื่องจากขาดการส่งเสริมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เยาวชนจึงไม่มีใครได้มีส่วนร่วม อย่างไรก็ตามเมื่อสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการพบว่าเยาวชนมีความสนใจและยินดีให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวเชิงนิเวศสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ (2543) ที่ได้ทำการศึกษาร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกรณีศึกษาเฉพาะเยาวชนในเขตจังหวัดปทุมธานี พบว่า เยาวชนเกือบทั้งหมดไม่เคยมีส่วนร่วมในการรักษาหรือ ไม่เคยร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และไม่เคยมีส่วนร่วมในการสรุปและประเมินกิจกรรม สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ระบุว่าเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยมากหรือแทบไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมเลยและเป็นที่น่าสังเกตว่าในขณะที่เยาวชนที่อยู่ในส่วนของการศึกษาไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในขณะที่หนุ่มสาวและเยาวชนที่อยู่นอกภาคการศึกษา กล่าวคือเป็นชาวบ้านที่ไม่ได้เรียนหนังสือกลับเป็นกลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นมากกว่า อาทิ เช่นกลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์จากแผนงานและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่วินก็พบว่าโครงการและกิจกรรมส่วนใหญ่มิได้มาจากความต้องการของคนในท้องถิ่นหากแต่มุ่งตอบสนองงานหรือนโยบายจากหน่วยงานระดับบนขึ้นไป เช่น หน่วยงานระดับจังหวัด อาทิเช่น ขบวนแห่งานไม้ดอกไม้ประดับ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องส่งขบวนแห่เข้าร่วมกับทางจังหวัด เป็นต้น

ผลการศึกษา ความรู้ความเข้าใจและการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์หรือขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นจากสังเกตพบว่าภายในโรงเรียนไม่มีการส่งเสริมด้านการรับรู้ข่าวสารหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเท่าที่ควร จึงทำให้เยาวชนมีการรับข้อมูล ข่าวสารในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าแม้เยาวชนจะมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลางแต่ก็มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมากที่สุด หัวข้อทั้งสองจึงไม่มีความสัมพันธ์ตามที่ได้กล่าวมา

นอกจากนั้นเมื่อศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการมีส่วนร่วมของเยาวชนที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าปัจจัยทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กัน แม้ว่าเยาวชนจะมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก แต่ก็ไม่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้เยาวชนมิได้เข้าไปมีส่วนร่วมเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ (2543.) ซึ่งได้ทำการศึกษาร่วมของเยาวชนในการ

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาเฉพาะเยาวชนในเขตจังหวัดปทุมธานี และพบว่า เยาวชนเกือบทั้งหมด (มากกว่าร้อยละ 90) ไม่เคยมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ เพื่อร่วมกันดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่เคยร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และไม่เคยมีส่วนร่วมในการสรุปและประเมินการทำกิจกรรม ด้วย และสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ที่ระบุว่าเยาวชนในพื้นที่บ้านสบวินไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในชุมชน หรือหากจะมีก็น้อยมาก และจะเป็นในกรณีที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวเท่านั้น ในขณะที่ชาวบ้านที่เป็นกลุ่มหนุ่มสาวหรือกลุ่มแม่บ้านซึ่งอยู่นอกกระบวนการศึกษากลับเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในชุมชนมากกว่า

ในขณะที่งานวิจัยของพจนารถ กริ่งไกร(2545.) ซึ่งศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลจากการศึกษาพบว่าผู้ที่มีส่วนร่วมคิดมากที่สุดจะมีส่วนร่วมในการการดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผลการจัดการแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนของตน

จะเห็นได้ว่ากระบวนการที่จะทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นควรให้เยาวชนเข้ามา มีบทบาทและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเนื่องจากเยาวชนคือผู้ที่เป็นเจ้าของพื้นที่และจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวซึ่งจะเป็นตัวเร่งที่ทำให้เกิดการนำเข้ามาในแง่เศรษฐกิจและส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สรุปผลและเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการมีส่วนร่วมของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นล้วนส่งผลต่อการพัฒนาอย่างใดอย่างหนึ่งให้ยั่งยืนหรือเป็นไปตามนโยบายหรือวัตถุประสงค์ให้บรรลุเป้าหมายและเป็นไปในทางที่ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของเยาวชนที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนของตนเอง เยาวชนเป็นผู้ที่มีกำลังแรงในการสานต่อหรือช่วยเหลือและอนุรักษ์พื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของชุมชนให้ยั่งยืนต่อไปภายภาคหน้า ดังนั้นเยาวชนจะต้องใส่ใจและมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนของตนเองให้มากที่สุด

เพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนและเยาวชนมีจิตใต้สำนึกที่ดีพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในพื้นที่ ต.สบวิน อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ ได้เข้ามามีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน สรุปได้ดังนี้

1 ทางโรงเรียนควรส่งเสริมในกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือสอดแทรก สร้างความตระหนัก ความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวมให้แก่นักเรียนในทุกระดับชั้น โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชน เพื่อให้เยาวชนเกิดความตระหนักและเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งการรักษาแหล่งท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นของตนให้ยั่งยืน ซึ่งในชุมชนสบวินนั้น มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่เป็นจำนวนมาก

นอกจากการจัดกิจกรรมดังกล่าวแล้ว ทางสถานศึกษา ควรมีการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร/การเรียนการสอนให้มีความ สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เพื่อให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนสร้างความภูมิใจ ห่วงแหนและรักษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนของตนเองให้สามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีบทบาทในการกระตุ้นให้สถานศึกษา เยาวชนและผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยกำหนดเป็น นโยบาย แผนงาน/กิจกรรมของท้องถิ่นให้สอดคล้องและสามารถบูรณาการกันได้เพื่อความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากรัฐธรรมนูญการปกครองระบอบอย่างชัดเจนว่าในการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมจะต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเจ้าของพื้นที่ ดังนั้นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงอาจเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการกำหนด นโยบาย ทิศทางในการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนในชุมชนโดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชนทุกฝ่าย

3 กิจกรรม หรือโครงการที่จัดให้เยาวชนควรคำนึงความเหมาะสมของเพศ วัย และระดับการศึกษาของเยาวชนเพื่อดึงดูดความสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนอีกต่อไป

4 ในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบ ควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่เยาวชน ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรม หรือโครงการต่างๆเพื่อกระตุ้นให้เยาวชนเกิดการตื่นตัว เกิดจิตสำนึกที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมภายในท้องถิ่นของตน

เอกสารอ้างอิง

ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์, 2549. **พฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงแรม: กรณีศึกษาโรงแรมระดับ 4 และ 5 ดาวในกรุงเทพมหานคร.**

คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยดุสิตธานี.

ทรงพล ภูมิพัฒน์. (2540). **จิตวิทยาทั่วไป.** (พิมพ์ครั้งที่สอง). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

พจนารถ กริ่งไกร, 2545. **การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย.** การค้นคว้าอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พรพิมล วิกรัยพัฒน์. (2542.) **การประเมินความต้องการในการพัฒนาความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมัคคุเทศก์เดินป่าในจังหวัดเชียงใหม่.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.

ยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ.(2543). **รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีเยาวชนในเขตจังหวัดปทุมธานี.** สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ.

เอกณรงค์ ขวดแก้ว. (2549). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม บ้านสันทรายพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่.** ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education.* New York: Mc Graw-Hill Book.

IAEA NEWSBRIEFS Vol. 9, No. 1 (63) Feb./March 1994.